

نقدی بر مردم شناسی انگلیس

پدیدآورنده (ها) : کیا، منوش

علوم اجتماعی :: نشریه مطالعات جامعه شناختی :: دوره قدیم، بهار ۱۳۵۵ - شماره ۵ (ISC)

صفحات : از ۱۸۸ تا ۲۰۰

آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/94222>

تاریخ داندود : ۱۴۰۲/۰۶/۱۳

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

- سهم مردم شناسی و سینما در مردم شناسی بصری: نقدی بر کتاب "سینمای قوم پژوهی"
- نقدی بر کتاب Not by Genes Alone ؛ ناکافی بودن ابتدای انسان شناسی بر ژن‌ها
- نقدی بر دروس سبک شناسی علوم و فنون ۱ و ۲ دوره متوسطه دوم
- نقدی بر «کاشفیت ذاتی قطع از واقع» در پرتو معرفت شناسی جدید
- نقدی بر هرمنوتیک به عنوان روشی برای فهم متون دینی و روان شناسی
- نقدی بر سیر تاریخی ساختمان فعل مرکب در کتب مهم زبان شناسی و دستور زبان فارسی
- نقدی بر هرمنوتیک به عنوان روشی برای فهم متون دینی و روان شناسی
- گفتاری در روش شناسی نقد اسطوره شناختی: نقدی بر آفرین سیاوش
- توانائی و دانش : نقدی بر کتاب شرق شناسی ادوارد سعید
- معنی شناسی اساطیر در قرآن کریم - نقدی بر ادله محمد احمد خلف الله مبنی بر وجود قصه های اسطوره ای در قرآن -

تندی بر مردم شناسی انگلیس

آثار ارزندهٔ دو مردم شناس استثنائی، مالینوفسکی (۱) و رادکلیف - براون (۲). در تاریخ مردم شناسی انگلیس از اهمیت ویژه‌ای برخوردارست قبل از آنها، مردم شناسی انگلیس شامل مطالعات وسیع در عین حال تاریخی و فلسفی بود. در این چشم انداز، دانشمندان انگلیسی تنها به منظور تعمیم نظریات خود، از اطلاعات دست دوم مربوط به جوامع ابتدائی و غیر صنعتی که قسمت عمدهٔ آن بوسیله مبلغان دینی و جهانگردان گردآوری شده بود، بهره می‌گرفتند.

مالینوفسکی و رادکلیف - براون توجه مردم شناسان انگلیس را به مطالعه زندگی اجتماعی و فرهنگی ملل بیگانه بر مبنای مشاهدهٔ مستقیم و تحقیق در محل، جلب نمودند. لازم به یادآوری است که یک شکاف کامل میان مکتب قدیم و مکتب جدید بوجود نیامد، فقط پاره‌ای موضوعات که قدیمیها آنها را کم اهمیت تلقی میکردند، مورد توجه خاص محققان جدید قرار گرفت. هدف اصلی محققان مکتب قدیم، کشف تاریخ کلی بشر بوده است و از این رو آنان را تکامل گرایان (۳) نامیده‌اند. آنها از عقاید و نظریات فلاسفه انگلیسی و فرانسوی مانند لاک (۴) هابز (۵) روسو (۶) پیروی میکردند وجه تمایزشان در این بود که از تودهٔ عظیم اسنادی که در طول قرن نوزدهم، در نتیجهٔ توسعه استعمار، بهبود وسائل ارتباطی و نفوذ به غرب آمریکای شمالی، به انگلستان سرازیر شده بود، استفادهٔ سطحی میکردند.

مک لنان (۷) یک تکامل‌گرای نمونهٔ انگلیسی است که آثارش باید همزمان با آثار لوئیس هنری مورگان (۸) آمریکائی مطالعه شود.

مک لنان در دو اثر مهم خود، "ازدواج ابتدائی" (۹) (۱۸۶۵) و "مطالعات در تاریخ قدیم" (۱۰) (۱۸۷۶)، روابط خویشاوندی را مورد توجه خاص قرار داده و اولین بار در تاریخ مردم شناسی، عبارات "درون همسری" (۱۱) و "برون همسری" (۱۲) را بکار برده است. مک لنان، مراحل تطور خانواده (مرحله زناشوئی گروهی، مرحله مادر سالاری، مرحله پدرسالاری) را تشریح نموده و این مراحل را با مراحل تکامل تاریخی جوامع بشری، مترادف دانسته است. با اینکه مردم شناسان معاصر انگلیس چنین انگاره‌ای را بی اعتبار میدانند، اما چون استدلالات مک لنان با تحلیل فرهنگی همراه بوده، به گسترش مردم شناسی انگلیس کمک کرده است.

سایر تکامل گرایان انگلیسی، مطالعات خود را به موضوعات محدودتری اختصاص داده‌اند. تایلور (۱۳) توجه کمتری به جنبه‌های بظاهر تاریخی تحقیقات اجتماعی معطوف داشته و بیشتر در زمینه بررسی و طبقه بندی اسناد کوشش نموده است.

او مردم شناسی را علم مطالعه فرهنگ دانسته و در کتاب خود تحت عنوان "فرهنگ ابتدائی" (۱۴) (۱۸۷۱)، فرهنگ را بعنوان "مجموعه پیچیده‌ای که شامل معارف، اعتقادات هنر، اخلاق حقوق، رسوم و کلیه استعدادها و عادات دیگری است که انسان بعنوان عضو جامعه فرا میگیرد، تعریف کرده است. این تعریف که اولین تعریف جامع فرهنگ محسوب میشود در گسترش انسان شناسی فرهنگی در آمریکا مؤثر بوده است. بعلاوه، تایلور در همین اثر خود، موضوع بهم پیوستگی عناصر مختلف تشکیل دهنده فرهنگ را مورد توجه قرار داده و از این راه بر مالیونوفسکی نیز اثر گذاشته است.

نظریه تایلور درباره چگونگی پیدایش و تحول دین، در زمان حیاتش بازتاب گسترده‌ای داشته است. او موجد نظریه روح گرائی (۱۵) است و معتقد است که منشاء دین را باید در روایا جستجو کرد.

به عقیده او، چون روایا از ضمیر ناخود آگاه سرچشمه میگیرد، آدمی مفهوم روح را میپذیرد و سپس بر مبنای آن، مفهوم خدایان و سرانجام مفهوم خدای یگانه را پذیرا میگردد در اوایل قرن بیستم کشف مفهوم "مانا" (۱۶) در اقیانوسیه، نقض نظریه تایلور را آشکار ساخت. مفهوم مانا که کشف آن یکی از مهمترین رویدادهای تاریخ مردم شناسی محسوب میشود، نیاز به توضیح بیشتری دارد. کلمه مانا در اقیانوسیه مانند کلماتی نظیر "نیاما" (۱۷) و "اوراندا" (۱۸) در سایر مناطق جهان، معانی بسیار گوناگونی چون تقوا حیثیت، قدرت، بخت و اقبال، کارآئی، تقدس و جز این را دربر دارد. کلمه مانا قابل ترجمه نیست و تعریف آن بدون تهیه صورتی از کلیه معانی آن و روابط عمیقی که میان معانی مختلف وجود دارد، غیر ممکن است.

مانا نیروی حیاتی و فعالی است که بوسیله خدای برتر آفریننده بوجود آمده و در سراسر گیتی پخش گردیده و به انسانها، حیوانات، گیاهان و جمادات اهداء شده است. این نیرو که از آغاز پیدایش جهان، وجود و فعالیت داشته به مقدار زیاد به موجودات افسانه‌ای و اسطوره‌های که در زندگی روزمره نقشی ایفاء میکنند، اهداء شده است. تحقیقات مردم شناسان نشان داده است که در جوامع ابتدائی، امور مربوط به این نیروی حیاتی، پایه و اساس هرگونه فعالیت دینی را تشکیل میدهد.

هر موجود کم و بیش از مقدار زیادی مانا برخوردار است. برخی از مناسک و مراسم به افزایش مانا در موجودات کمک میکند و پاره‌های اعمال و رفتارها، از میزان آن میکاهد، بعلاوه، مانا در هر موجود یا منزله میماند یا آلوده میگردد و این امر مبین سازگاری یا عدم سازگاری هر موجود با سایر موجودات طبیعی یا قدرتهای ما فوق طبیعی است.

سر جیمز فریزر (۱۹) بدون شک مشهورترین مردم شناس قرن نوزدهم انگلیس است. او نه تنها اولین دانشمندی بوده که عنوان استاد انسان شناسی اجتماعی را کسب کرده، بلکه آثارش بازتاب گسترده‌ای داشته‌وتا اوایل قرن بیستم مورد استناد قرار میگرفته است. او قلم بسیار شیوایی داشته و در بهره‌گیری از اطلاعات مربوط به جوامع ابتدائی، ذوق سرشاری به خرج داده است. کتاب "شاخه طلائی" (۲۰) (۱۸۹۰) که مهمترین اثر فریزر محسوب میشود، گنج وسیعی از اعتقادات جادویی و دینی در سراسر جهان است.

این کتاب مانند سایر آثار فریزر طرح‌ریزی شده است. او مثالهای متعددی از اعتقادات بظاهر متشابهی را که در سراسر دنیا باز یافته میشود، گردآوری و طبقه‌بندی میکند تا از آن یک اصل کلی نتیجه‌گیری نماید. این روش دائرةالمعارفی، انتقاد مالینوفسکی را برانگیخته زیرا مبتنی بر مطالعه زمینه اعتقادات نبوده است.

فریزر در تحقیقاتی که به منشاء جادو و دین اختصاص داده، به توجیه علل پیدایش جادو و دین پرداخته است. نظریه فریزر به این شرح است: ابتدا جادو وجود داشته است. جادو نوعی علم کاذب محسوب میشود زیرا لازمه آن اینست که معلول بدون دخالت قدرتهای ما فوق طبیعی، در پس علت بیاید. اما با توسعه روز افزون دامنه تفکرات بشری، جادو اهمیت اولیه خود را در توجیه مسائل از دست داده و در نتیجه دین پدید آمده و زمانی کاملاً "استقرار یافته که انسان توانسته در ذهن خود قدرتهای ما فوق طبیعی را با هم سازش دهد.

گروهی از مردم شناسان معاصر انگلیس، به ویژه پرفسور اوآنس-پریچارد (۲۱) نظریات فریزر، نایلور و پیروان آنها را بعلت اینکه مبتنی بر فرضیه تطویریک تباره شیوه‌های تفکر

انسان در جوامع مختلف بوده است، به شدت مورد انتقاد قرار داده‌اند (۲۲).
دو دانشمند قرن نوزدهم که اثر پایداری بر مردم‌شناسی انگلیس بجای گذاشته‌اند
برعکس‌دیگران، خود را مردم‌شناس نمی‌دانستند. این دو دانشمند، رابرتسون اسمیت (۲۳)
و سر هنری مین (۲۴) نام دارند.

رابرتسون اسمیت یک حکیم الهی اسکاتلندی بوده که با بررسی اسناد موجود، سنت‌های
شفاهی و بخصوص تورات، در باز یافتن نظام اجتماعی اقوام کهن یهودی کوشش نموده
است. اثر اساسی او "دین سامیها (۲۵)" است. در این کتاب، رابرتسون اسمیت میکوشد
منشاء قربانی را کشف کند اما چون کارکرد را با منشاء مترادف دانسته، بی اراده به یک
تحلیل فونکسیونالیست کشانده شده است. با اینکه نظریه اساسی او قابل قبول نیست،
لیکن چون تحلیل شعائر را مقدم بر مطالعه اعتقادات دانسته و انسجام طایفه، شعائر
مشترک و مفاهیمی نظیر توتیمسم (۲۶) را بهم پیوند داده، بر ادکلیف براون و پیروان
او اثر محسوسی بجای گذاشته است.

سر هنری مین حقوقدان برجسته‌ای بوده که مقررات حقوقی اولین هند و اروپاییان
را مطالعه کرده است. وجه تمایز او با تصور گرایان در این بوده که مطالعاتی واقعا "تاریخی
انجام داده است. او دریافته که یک مطالعه واقعا "حقوقی باید شامل تحلیل ماهیت روابط
بین افراد، یعنی ماهیت جامعه، باشد. بعقیده او، در جوامع ابتدائی، حقوق اساسا "به
حل و فصل جنایت و جنحه اختصاص دارد و تشخیص جنایت و جنحه از گناههای دینی دشوار
است.
از سوی دیگر، در جوامع مدرن، حقوق مدنی از حقوق جنائی اهمیت بیشتری دارد.
حقوق جنائی پیوسته به جوامعی است که در آنها روابط افراد از بدو تولد تعیین شده است
(پایگاه) مثلا "روابط خانوادگی و تعلق به کاست. حقوق مدنی پیوسته به جوامعی است
که در آنها روابط بین افراد به میل خود آنان، با توافق متقابل، آزادانه برقرار شده است
(قرارداد). بدین ترتیب، مین تکامل را نتیجه گذراز "پایگاه" به قرارداد می‌داند. این
نتیجه بسیار قابل توجه است زیرا موضوع بهم پیوستگی ساختمانهای خویشاوندی، نهادهای
سیاسی و حقوقی و دین، اساس مطالعات بعدی دانشمندان انگلیس در زمینه مردم‌شناسی
سیاسی محسوب خواهد شد.

در اوایل قرن بیستم، الیوت اسمیت (۲۷) بنویه خود شهرت فروانی کسب نمود. این دانشمند
که آثارش در زمینه کالبد شناسی بسیار جالب توجه است، کوشش نمود تا اثبات کند چگونه
همه اکتشافات مهم (مثلا) تشکیل حکومت‌های مرکزی، بکار بردن طلا و استفاده از تخته
سنگ‌های عظیم)، کاریک نژاد برتر مصری الاصل بوده و کلیه اکتشافات مذکور در سرزمین مصر

صورت گرفته‌است. این نظریه امروز اعتباری ندارد زیرا هیچ دلیلی برای اثبات آن بدست نیامده است.

تا اینجانب نفوذ برخی از نخستین مؤلفان را بر مردم‌شناسی مدرن انگلیس مطالعه نمودیم. ولی اگر تاکید کنیم که آثار مالیئوفسکی و رادکلیف-براون، خط بطلان بر آثار قبلی کشیده است، چندان اغراق نکرده‌ایم.

برانیلا و مالیئوفسکی یکی از ستاینندگان فریزر بوده شیوه قلم او را به ارث برده و اولین مطالعه مهم خود را تا حدی تحت نفوذ او انجام داده است.

موضوع این مطالعه، خانواده در نزد بومیان استرالیایی بوده و یادآوری این نکته جالب است که در همان زمان رادکلیف-براون نیز همان ملت را مطالعه میکرده است.

قابل ملاحظه است که در همین مرحله اولیه، مالیئوفسکی مطالعه خود را بر جنبه خانوادگی متمرکز نموده و از همان زمان در زمینه خویشاوندی، یک نقش اساسی برای خانواده قائل شده است.

اثر اساسی مالیئوفسکی را به نحوی مدیون یک اتفاق هستیم. در واقع، مالیئوفسکی که در شهر کراکوی (۲۸) تولد یافته، در سال ۱۹۱۴- هنگام شروع جنگ جهانی اول ملیت اطریشی داشت و در استرالیا بسر میبرد. او ابتدا بعنوان تبعه دشمن بازداشت شد ولی توانست مقامات رسمی را متقاعد کند که تمام دوره جنگ را تنها در قسمت دور افتاده‌ای زامپراطوری بریتانیا در جزایر ملانزی، در مجمع الجزایر تروبریانند (۲۹)، بگذراند. مردم‌شناسی اولین مطالعه مهم و پیگیر در محل را مدیون این تقدیر است.

مالیئوفسکی روش کاری را که شخصا در محل اتخاذ نموده در مقابل روش کار مردم‌شناسان قبلی قرار داده و از آن بشدت انتقاد نموده است. بطور کلی، توصیه‌های مالیئوفسکی مورد قبول مردم‌شناسان انگلیس واقع شده و تک نگاریهای ارزنده‌ای که بوسیله مردم‌شناسان معاصر انگلیس عرضه شده بخوبی نشان می‌دهد که کار دانشمندان انگلیس در محل، از بهترین کیفیت جهانی برخوردار است.

مالیئوفسکی روش کار خود را "مشاهده با مشارکت" توصیف نموده است. منظور او اینست که محقق وظیفه دارد در محل با ملت مورد مطالعه زندگی کند و حداقل به مدت یکسال و شاید هم بیشتر، در فعالیتهای افراد آن ملت شرکت داشته باشد. او یادآور می‌گردد که تنها از این راه میتوان کارهایی را که مردم واقعا انجام می‌دهند مشاهده نمود و به آنچه خودشان مدعی انجام آن هستند، اکتفا نکرد.

مهمترین اثر مالیئوفسکی در زمینه تحقیقاتی که در مجمع الجزایر تروبریانند بعمل آورده، آرگونوت‌های غرب اقیانوس آرام (۳۰) است که شامل مطالعه‌ای از داد و ستد کولا

(۳۱) وهدایا و هدایای متقابل بطور کلی است. بعلاوه کتاب "آرگونوت های غرب اقیانوس آرام" که الهام بخش "مقاله بردش" (۳۲) اثر معروف مارسل موس (۳۳) بوده است، تنها یک مطالعه مردم نگاری بشمار نمیايد. در این کتاب، مالدینوفسکی نظریه معروف خود را که طبق آن، در یک فرهنگ همه چیز بهم پیوسته است شرح میدهد و تاکید میکند که مطالعه هر پدیده ایجاب میکند کلیه پدیده های فرهنگی دیگر نیز که زمینه آنرا تشکیل میدند، مورد بررسی قرار گیرد.

در این چشم انداز، مطالعه دادو سند کولا به بررسی موقع رؤسا، تجارت اقتصادی، جادو، خویشاوندی، تکنیکها، جز این، منتهی می شود. به علاوه مالدینوفسکی رکن کتاب "آرگونوت های غرب اقیانوس آرام"، موضع گیری خود را نسبت به تاریخ مشخص میسازد.

بر خلاف تکامل گرایان، مالدینوفسکی معتقد است که مردم شناسان نباید به باز نمائی های بظاهر تاریخی توجه نشان دهند. بعقیده او، تاریخ ملت های بدون خط برای همیشه فراموش شده است و نباید اسطوره ها را بعنوان عناصری در نظر گرفت که باز نمائی گذشته را ممکن میسازد. او تاکید میکند که مردم شناس موظف است اسطوره ها را فقط بعنوان عناصر تشکیل دهنده یک مجموعه کلی که همان فرهنگ معاصر است، مورد بررسی قرار دهد. بنظر او اسطوره ها منشورهای حافظ اعتقادات و نهاد های معاصر است. وظیفه مردم شناس، مطالعه یک فرهنگ است به همان صورتی که جلوه میکند و همچنین بررسی این موضوع است که فرهنگ مورد مطالعه چگونه نیاز های حیاتی بشر را ارضا میکند. مالدینوفسکی شیوه ارضاء این نیازها (نیازهای غذایی، جنسی و جزاین) بوسیله یک فرهنگ را فونکسیون آن فرهنگ مینامد. مالدینوفسکی به این نتیجه میرسد که مردم شناسی علم مطالعه فرهنگ است و مردم شناس وظیفه دارد ماهیت فرهنگ را تحلیل کند و قوانین فرهنگ را کشف نماید. منظور از قوانین، قوانین، تصور نیست بلکه قوانین سازمان اجتماعی و برتر از همه، قوانین مربوط به ماهیت بشر بطور کلی (مانند قوانین زیست شناسی و روان شناسی) است. فصول اساسی و نوآوری های نظری در آثار مالدینوفسکی به حدی زیاد است که بررسی آن در چارچوب این مقاله امکان پذیر نیست.

نقدی از آثار او بوسیله چند تن از مردم شناسان معتبر انگلیسی به سرپرستی ریموند فرث (۳۴) تهیه گردیده و در سال ۱۹۵۷ تحت عنوان "انسان و فرهنگ" (۳۵) انتشار یافته است.

رادکلیف - براون برعکس مالدینوفسکی تنها آثار کمی از خود باقی گذاشته است. اولین اثر او که ضمناً "طولانی ترین کتاب اونیز محسوب میشود، یک مطالعه مردم نگاری از بومیان جزایر آندامان (۳۶) واقع در اقیانوس هند است. مهمترین قسمت کتاب، مربوط به مطالعه

مناسک است. رادکلیف - براون عقیده دارد که مناسک، بیان‌کننده و تهییج‌کننده احساسات اساسی خاص هر جامعه است. این کتاب بخوبی نشان میدهد که رادکلیف - براون از همان ابتدا از افکار و نظریات دورکیم الهام گرفته بعلاوه خود او نیز به این موضوع اعتراف نموده است. رادکلیف - براون در همه مطالعاتی که به مناسک، دین و جادو اختصاص داده (یا دیگران را تشویق به انجام آن نموده) همواره به فرضیه دورکیم مبنی بر اینکه مناسک و پدیده‌های دینی و جادویی در عین حال نمادها و عناصر حافظ ساخت اجتماعی اند متکی بوده است.

لازم به تذکر است که نظریه رادکلیف - براون درباره دین، تنها جزئی از نظریه‌ای کلی تر درباره ساخت اجتماعی محسوب میشود. رادکلیف - براون معتقد است که جامعه با یک اورگانیزم زنده که در آن عناصر مختلف همگی در تائید و تقویت یک کل سهیم هستند، قابل مقایسه است. مجموع نقشهای افراد، نهادها و گروه‌ها را تشکیل میدهد و نهادها و گروه‌ها بنوبه خود عوامل ترکیب دهنده جامعه را تشکیل میدهد. نقشی که جزء نسبت به کل ایفاء میکند، فونکسیون نهاد است (بدین ترتیب رادکلیف - براون و مالینوفسکی واژه فونکسیون را به یک مطلبی بکار نبرده‌اند و ترجمه این واژه در چنین شرایطی عاقلانه نیست).

رادکلیف - براون نتیجه میگیرد که وظیفه مردم‌شناسی عبارتست از مطالعه ساخت اجتماعی، یعنی نقش‌های معینی که به افراد تحمیل شده و به مجموعه‌هایی نظیر نظامهای سیاسی و نظامهای خویشاوندی، تحقق می‌بخشد. برای نیل به این هدف، مردم‌شناسی ناگزیر است ضمانت‌های اجرائی، یعنی نظامهای دینی و شعائر نظامهای حقوقی و نظامهای اخلاقی، را از نزدیک بررسی نماید.

رادکلیف - براون مانند مالینوفسکی، آثار تکامل‌گرایان را به شدت مورد انتقاد قرار داده و برای مطالعات مردم‌شناسی دو محدودیت قائل شده است: ابتدا خاطر نشان نموده که مردم‌شناس نباید به تاریخ گذشته اقوام مورد مطالعه استناد نماید مگر اینکه اطلاعات علمی و اسناد معتبری در اختیار داشته باشد سپس یادآور گردیده که تنها آن دسته از نمودهای فرهنگی در خور مطالعه است که در حفظ ساخت اجتماعی سهیم باشد.

اولین محدودیت را تنها متعصب‌ترین شاگردان رادکلیف - براون، آن هم به مدتی کوتاه پذیرفته‌اند. اما دومین محدودیت را تقریباً همه مردم‌شناسان انگلیس پذیرفته و از این رو علم خود را "انسان‌شناسی اجتماعی" نامگذاری کرده‌اند.

عده‌ای از مردم‌شناسان انگلیس مانند اوانس - پریچارد، فرث ولیچ (۳۷)، این محدودیت‌ها را مورد انتقاد قرار داده‌اند. اما باید اعتراف نمود که این محدودیت‌ها موجب

گردیده که مردم‌شناسی انگلیس نیروهای محدود خود را در مکاتب خاصی بکار اندازد تا در چهارچوب برنامه‌های محدود به نتایج ارزنده‌تری دست یابد نه سایر مکتبهائی که برنامه‌های جاه طلبانه‌تری داشته‌اند. میتوان گفت که پس از رادکلیف - براون، مردم‌شناسی در انگلیس معنی جامعه‌شناسی جوامع کوچک را پیدا کرده است.

از خلال آثار رادکلیف - براون، یک نظریه کلی شکل میگیرد، کوشش در زمینه تحقیق بارز میگردد و طرح یک طبقه‌بندی ریخته میشود. در این چشم انداز اولین موفقیت بزرگ کتاب "نظامهای سیاسی آفریقائی" (۳۸) است که در سال ۱۹۴۰ به سرپرستی فورتنس (۳۹) و اوانس - پریچارد انتشار یافته است.

با اینکه بیشتر فصول این کتاب را همکاران رادکلیف - براون نگاشته‌اند، اما افکار و نظریات خود رادکلیف - براون، مایه اصلی آنرا تشکیل میدهد. این کتاب اولین اثر در زمینه طبقه‌بندی نظامهای سیاسی در جوامع فاقد خط است و هنوز هم در زمینه مردم‌شناسی یک اثر کلاسیک محسوب میشود.

پس از کتاب "نظامهای سیاسی آفریقائی"، رادکلیف - براون و فورد (۴۰) در سال ۱۹۵۰ کتابی تحت عنوان "نظامهای خویشاوندی و ازدواج آفریقائی" (۴۱) انتشار دادند. این کتاب در زمینه خویشاوندی همان ارزشی را دارد که کتاب قبلی در زمینه سیاسی دارا بود. در مقدمه این اثر که بقلم رادکلیف - براون نگاشته شده همه عقاید و نظریات قبلی او درباره خویشاوندی بطور مشروح تری بیان شده است.

این مقدمه، نمایشگر اوج ساخت‌گرایی (۴۲) در قلمروی بسیار مساعد است.

اوانس - پریچارد استاد مردم‌شناسی در دانشگاه اکسفورد در مطالعه‌ای که به بومیان نوئر (۴۳) (قوم سودانی در سواحل نیل) اختصاص داده، اولین توصیف را از یک نظام سیاسی فاقد تمرکز، عرضه داشته‌است. این کتاب همراه با اثر فورتنس درباره بومیان تالسنسی (۴۴) (در گانا)، مهمترین مطالعه در زمینه نظامهای سیاسی فاقد تمرکز محسوب میشود. اوانس - پریچارد در آثار بعدی خود، از نظریات رادکلیف - براون کمتر پیروی نموده است. مثلاً "در کتاب "دین بومیان نوئر (۴۵) که در سال ۱۹۵۶ انتشار داده، توجه کمتری به سازمان اجتماعی معطوف داشته و کوشش کرده مفاهیمی را که برای بومیان نوئر جنبه اساسی دارد بنحوی تحلیل نماید که برای خواننده اروپائی قابل درک باشد.

فورتنس، استاد مردم‌شناسی در دانشگاه کمبریج، تحت نفوذ افکار و نظریات مالینوفسکی قرار گرفته و به آن جان تازه‌ای بخشیده‌است. توجه فورتنس به جنبه‌های خانوادگی خویشاوندی که در اثر او تحت عنوان "بافت خویشاوندی بین بومیان تالسنسی" (۴۶) گاملاً محسوس است، بر نفوذ مالینوفسکی گواهی میدهد.

پس از این کتاب، فورتنس در مقالات خود و مقدمه‌های که بر اثر گودی (۴۷) تحت عنوان "دورگسترش گروه خانوادگی" (۴۸) نگاشته، یک چهارچوب نظری برای مطالعه نظام‌های خویشاوندی تعیین نموده که از خلال آن، نفوذ رادکلیف - براون، بویژه در زمینه تحلیل جنبه‌های سیاسی و حقوقی (یعنی جنبه‌های خارجی) خویشاوندی و همچنین نفوذ مالینوفسکی، در زمینه تحلیل جنبه‌های خصوصی گروه خانوادگی، کاملاً محسوس است. این چهارچوب نظری سرانجام به توصیفی از موقع فرد در جامعه منتهی می‌شود.

فورد از جمله مردم‌شناسانی است که تحت نفوذ رادکلیف - براون قرار گرفته است. این امر در مطالعه‌ای که فورد به بومیان یاکو (۴۹) (در نیجریه) اختصاص داده، کاملاً بارز است. با این وصف، او موقع خاصی در مردم‌شناسی انگلیس دارد زیرا هرگز تماس‌های خود را با همکاران آمریکائی‌اش قطع نکرده است. نفوذ اولین تخصص فورد، یعنی جغرافی، در اثر او تحت عنوان "بوم، اقتصاد و جامعه" (۵۰) کاملاً محسوس است.

در بین مردم‌شناسان معاصر انگلیس کسی که آشکارا بیش از سایرین از عقاید و نظریات مالینوفسکی پیروی میکند، ریموند فرث است. او در رشته اقتصاد تحصیل نموده و آثارش بر نفوذ این علم‌گواهی می‌دهد. فرث پس از مطالعه‌ای درباره اقتصاد بومیان مائوری (۵۱) (در زلاند نو)، تحقیق محلی بسیار ارزنده‌ای در جزیره کوچک تیکویا (۵۲) (در پلی‌زی) انجام داده است. این مطالعه، نفوذ مالینوفسکی را به وضوح آشکار می‌سازد زیرا مبتنی بر این اصل است که در چهارچوب یک فرهنگ، همه عناصر بهم پیوسته است.

کتاب فرث تحت عنوان "اقتصاد ابتدائی پلی‌زی" (۵۳) که بر مبنای تحقیقات او در جزیره تیکویا نگاشته شده، بدون شک دقیق‌ترین مطالعه موجود در زمینه اقتصادهای قبل از پیدایش پول محسوب می‌شود. فرث، که جنبه‌های کمی روابط اجتماعی را مورد توجه قرار داده، به پیروی از مالینوفسکی، پدیده‌های واقعی یعنی پدیده‌هایی که فقط مستقیماً قابل مشاهده‌اند پدیده‌های خیالی و آرمانی (که از تعبیر و تفسیر مردم بدست می‌آیند)، را از هم تمیز داده است. بعقیده او، پدیده‌های واقعی، سازمان اجتماعی و پدیده‌های خیالی و آرمانی، ساخت اجتماعی را تشکیل می‌دهد. فرث برای مطالعه تغییراتی که در فاصله دوسفر تحقیقاتی‌اش به جزیره تیکویا (فاصله زمانی یک نسل)، در آن جزیره رخ داده بود، این اظهار نظر را بکار برده است.

او نشان می‌دهد چگونه ساخت آرمانها، ساخت رفتارهای منطقی و سازمان اجتماعی، در یک زمان ولی نه بنحویهماهنگ تغییر میکند.

عده زیادی از مردم‌شناسان معاصر انگلیس مسائل مربوط به دگرگونی‌های اجتماعی را مورد توجه خاص قرار داده‌اند. مهترین آنها، ریچاردز (۵۴) و میر (۵۵) هستند که

هردوازپهروان مالیونوفسکی بشمار میآیند. ریچاردز که اثر کلاسیکی درباره بومیان بامبا (۵۶) (در زامبیا)، تحت عنوان "زمین، کار و خوراک در شمال رودزیا" (۵۷) انتشار داده و میر که اثر معروفی تحت عنوان "مطالعات در انسان شناسی کاربردی" (۵۸) منتشر نموده، با اثبات این نظریه که انسان شناسی اجتماعی میتواند در حل و فصل مسائل سیاسی اقتصادی و اجتماعی در کشورهای تازه استقلال یافته آفریقا، نقش مهمی ایفا کند، شهرتی جهانی کسب نموده اند.

در بین نوشته های مردم شناسان معاصر انگلیس، آثار گلوکمن (۵۹) به مطالعات جامعه شناسی نزدیکتر است. گلوکمن که یکی از حقوقدانان برجسته جهان محسوب میشود، در اثر معروف خود تحت عنوان "روند حقوقی در بین بومیان بارونز" (۶۰) کامل ترین تحلیل موجود را از پویا و اصول یک نظام حقوقی بومی آفریقا، عرضه داشته است.

پس از این کتاب، گلوکمن نظریه ای بوجود آورده که بر اساس آن، پدیده های اجتماعی به نسبت نقشی که در زمینه بهم پیوستگی یا از هم گسستگی روابط اجتماعی ایفاء میکنند، تحلیل شده اند.

موضوعی که توجه را جلب میکند اینست که بجز در مورد فرث، مردم شناسان انگلیس بیشتر مطالعات خود را به آفریقای سیاه اختصاص داده اند. اما در سالهای اخیر، این گرایش تعدیل یافته است.

لیچ کوشش به تشویق مطالعات در آسیای جنوب شرقی نموده است. اولین اثر مهم خود او تحت عنوان "نظامهای سیاسی برمه علیا" (۶۱) تحلیلی از پاره ای نظامهای سیاسی است که بعلمت نا استواری نمیتوانند با الگوی ساختی که رادکلیف - براون پیشنهاد نموده، مطابقت داشته باشند. لیچ در مقاله دیگری تحت عنوان "الزامات ساختی ازدواج بین عمه زادگان و دایی زادگان" (۶۲) که در کتاب "تفکر مجدد بر انسان شناسی" (۶۳) انتشار یافته، مستقل از لوی - اشتراوس (۶۴) و همزمان با او به نتایج مشابهی رسیده است.

از آن پس، لیچ نقش طرفدار اصلی نظریات لوی - اشتراوس را در انگلیس ایفاء نموده و بر مبنای عقاید لوی - اشتراوس، بارها مطالعات مردم شناسان انگلیس را مورد انتقاد قرار داده است.

اهمیت مردم شناسی انگلیس بیشتر بخاطر نک نگاریهای بسیار ارزنده ای است که مردم شناسان آن کشور عرضه داشته اند. سطح عالی تحقیقات مردم شناسان انگلیس مدیون چهارچوب نظری است که رادکلیف - براون موجد آن بوده و همچنین مدیون نفوذ مالیونوفسکی است که لزوم تماس شخصی مردم شناس با مردم مورد مطالعه را تاکید نموده است.

هرچند که عده‌ای از مردم‌شناسان معاصر انگلیس کوشش میکنند قلمرو مطالعات مردم‌شناسی را گسترش دهند، اما آیا ممکن است نظریه جدیدی بوجود آید که بتواند مانند گذشته مانع از تفرقه نیروهای مردم‌شناسی انگلیس گردد و در ضمن به آن اجازه دهد تا نیروهای خود را در قلمروهای سودمند دیگری بکار ببرد؟

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

مأخذ

- 1- BRONISLAW MALINOWSKI
- 2- ALFRED REGINALD RADCLIFFE - BROWN
- 3- EVOLUTIONIST
- 4- JOHN LOCKE
- 5- THOMAS HOBBS
- 6- JEAN - JACQUES ROUSSEAU
- 7- JOHN FERGUSON MCLENNAN
- 8- LEWIS HENRY
- 9- PRIMITIVE MARRIAGE
- 10- STUDIES IN ANCIENT HISTORY
- 11- ENDOGAMY
- 12- EXOGAMY
- 13- EDWARD BURNETT TYLOR
- 14- PRIMITIVE CULTURE
- 15- ANIMATISM
- 16- MANA
- 17- NYAMA
- 18- ORENDA
- 19- SIR JAMES FRAZER
- 20- THE GOLDEN BOUGH
- 21- EDWARD EVEN EVANS - PRITCHARD
- 22- ESSAYS ON SOCIAL ANTHROPOLOGY
- 23- WILLIAM ROBERTSON - SMITH
- 24- SIR HENRY SUMNER - MAINE
- 25- THE RELIGION OF THE SEMITES
- 26- TOTEMISM
- 27- grafton elliot-smith
- 28- CRACOVIE
- 29- TROBRIAND
- 30- ARGONAUTS OF THE WESTERN PACIFIC
- 31 - KULA
- 32- ESSAI SUR LE DON
- 33- MARCEL MAUSS
- 34- RAYMOND FIRTH
- 35- MAN AND CULTURE
- 36- ANDAMAN
- 37- EDMUD LEACH
- 38- AFRICAN POLITICAL SYSTEMS
- 39- MEYER FORTES
40. CYRIL FORDE
- 41- AFRICAN SYSTEMS OF KINSHIP AND MARRIAGE
- 42- STRUCTURALISM

- 43- NUER
- 44- TALLENSI
- 45- NUER RELIGION
- 46- THE WEB OF KINSHIP AMONG THE TALLENSI
- 47- JOHN GOODY
- 48- THE DEVELOPMENTAL CYCLE OF THE DOMESTIC GROUP
- 49- YAKO
- 50- HABITAT, ECONOMY AND SOCIETY
- 51- MAORI
- 52- TIKOPIA
- 53- primitive polynesian economics
- 54- AUDREY, ISABEL RICHARDS
- 55- LUCY MAIR
- 56- BEMBA
- 57- LAND, LABOUR, AND DIET IN NORTHERN RHODESIA
- 58- STUDIES IN APPLIED ANTHROPOLOGY
- 59- MAX GLUCKMAN
- 60- THE JUDICIAL PROCESS AMONG THE BAROTSE
- 61- POLITICAL SYSTEMS OF HIGHLAND BURMA
- 62- THE STRUCTURAL IMPLICATIONS OF CROSS-COUSIN MARRIAGE
- 63- RETHINKING, ANTHROPOLOGY
- 64- CLAUDE LEVI-STRAUSS

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی